

DOVNE DANO

EU-Domstolen har sat mere klare grænser for, hvornår man som EU-borger har ret til sociale ydelser.

Side 4-5

OPTJENING

David Cameron kræver at EU-regler for velfærd ændres før afstemning om britisk EU-medlemskab.

Side 8-9

INTERVIEW

Fattige EU-borgere har ringe muligheder for at bevæge sig over grænser, mener Maja Løvbjerg Hansen.

Side 10-11

SCHENGEN

Den fri bevægelighed kan blive sat på pause i to år, fremgår det af et nyt forslag fra EU's justitsministre.

Side 12

ÅRGANG 43 – NR. 1291 – JANUAR 2016

PRIS 29,50 KR.

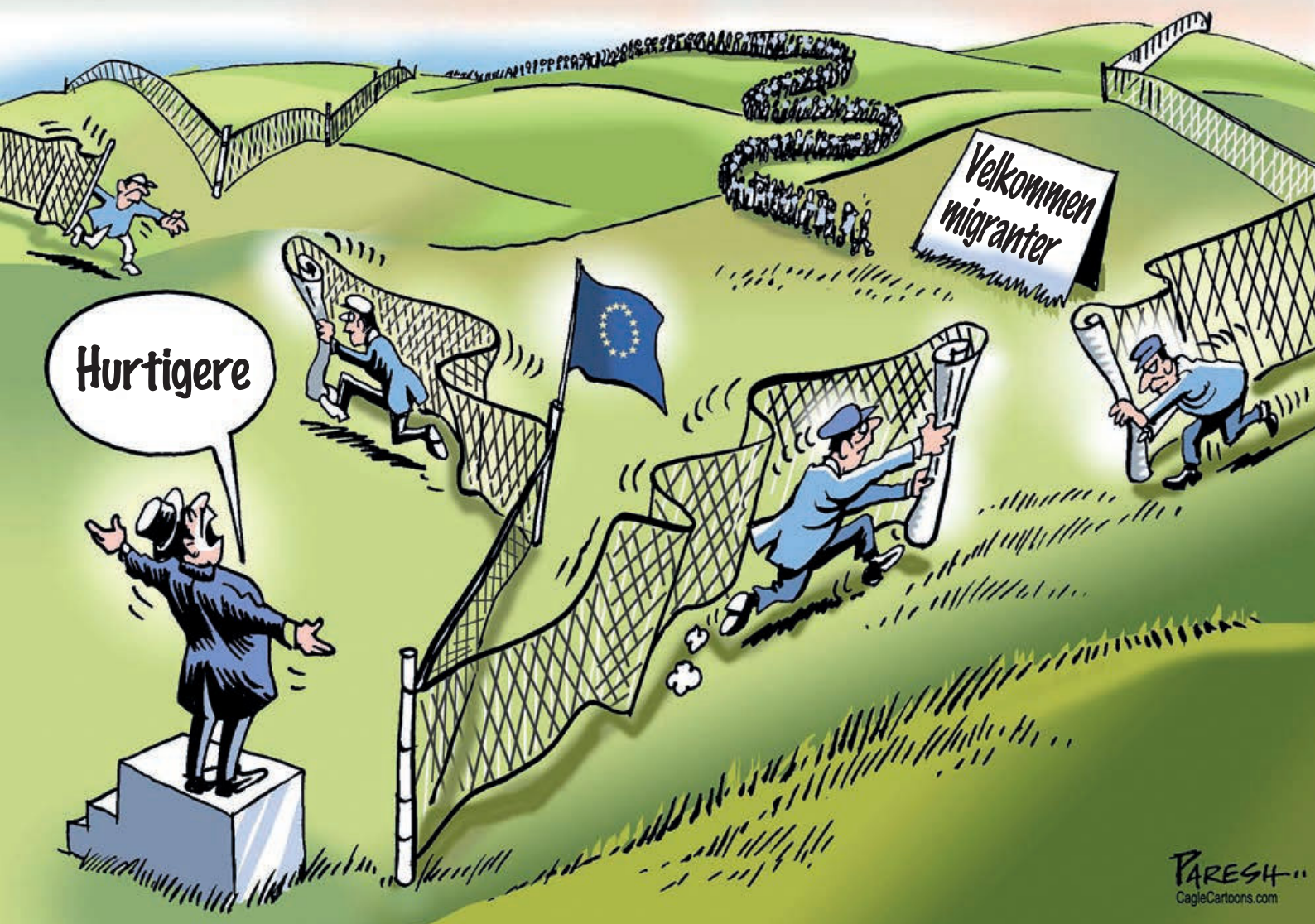
NOTAT

– magasin om demokrati og Europa



”Her har du en gruppe mennesker, der kan risikere at falde fuldstændig uden for et socialt sikkerhedsnet.”

Dorte Sindbjerg Martinsen, EU-forsker



TEMA: Fri bevægelighed – også for fattige?

Leder:

Ikke alle kan bevæge sig frit

GRÆNSER. Den frie bevægelighed er en af grundpillerne i EU. Principielt gælder den for alle. Alle har, som Ole Christensen (MEP for S), udtrykker det i bladet, retten til at prøve lykken i et andet land. Også fattige, hjemløse og unge, der rejser ud i håb om et bedre liv.

Men retten til fri bevægelighed er alligevel begrænset, for man må ikke være en byrde for sin værtsnation. Hvornår man er det, er desværre knap så entydigt at svare på. Kommer man til Danmark for at arbejde, men mister jobbet uden at have midler til at tage vare på sig selv, kan man hurtigt risikere at miste sin opholdsret. Reglerne for hvornår det sker, er alt andet end tydelige – ikke mindst for de folk, det drejer sig om.

I valgkampen til Europa-Parlamentet i 2014 blev der talt meget om "velfærdsturisme". Om fattige europæere, der shopper rundt i sociale ydelser i de mere velstillede EU-lande – og dermed sætter deres velfærdssystemer under pres.

Men faktisk kan man slet ikke være decideret velfærdsturist i EU. Det afgjorde EU-Domstolen klart i sagen om Elisabeta Dano, der ingen intentioner havde om at søge arbejde og derfor blev nægtet sociale ydelser af Tyskland. En skelsættende sag, som få kender, og som vi derfor sætter fokus på i dette nummer.

Dano-sagen er langt fra det eneste, der spiller ind, når politikere, borgere og eksperter skal svare på, om fri bevægelighed så også er for fattige. For du kan godt både arbejde og være fattig samtidig, og du kan ryge ind og ud af arbejdsmarkedet. Og hvordan er du så stillet i forhold til at optjene ret til sociale ydelser? Som EU-borger er du i udgangs-

punktet sikret lige behandling, men den ret vil flere lande, heriblandt Danmark og Storbritannien, gerne have begrænset, når det kommer til eksempelvis dagpenge og børnecheck.

Derfor taler flere eksperter i dette nummer om et "juridisk limbo", der rammer socialt udsatte lige dér, hvor de balancerer mellem arbejdsmarked og overnatning på gaden. Et sted, der er teknisk svært at gennemskue, medmindre man som månedens interviewperson, Maja Løvbjerg Hansen, er jurist. Hun hjælper udlændinge på gadeplan med at finde rundt i, hvilke regler man særligt i Danmark skal opfylde for at få og beholde retten til lovligt ophold.

Mens dette blad blev til, skulle mobilitetspakken, der bl.a. handler om optjeningsprincipper i forhold til sociale rettigheder, have været forhandlet i EU-regi. Den blev udskudt. Pakken er én af de helt store brudflader i EU i øjeblikket, hvor linjerne især står mellem de østeuropæiske lande, hvis borgere rejser ud, og de nordvestlige lande, som frygter, at deres velfærdssystemer bliver misbrugt.

Grundlæggende handler det om EU's retning. Skal den frie bevægelighed være for alle – også for dem, der forsøger at finde arbejde, men fejler? Vil vi et fleksibelt arbejdsmarked? Hvis vi vil et fleksibelt arbejdsmarked i hele unionen, hvor folk flytter sig efter, hvor der er job at få, må vi vel også tage et ansvar for dem, der ikke lykkes. Eller hvad?

*Anders Høeg Lammers,
temareda ktør*



Fri bevægelighed i mangfoldighedernes Europa

Side 3



Da Tysklands "dovne Robert" blev stoppet af EU-Domstolen

Side 4



Du må ikke ligge nogen til last

Side 6



"Den frie bevægelighed er ikke tiltænkt fattige"

Side 8



"Begrænsninger på fattiges frie bevægelighed gør kun tingene værre"

Side 10

NOTAT

– magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT, c/o DEO,
Fælledvej 12, København N.
redaktionen@notat.dk

Ansvarshavende redaktør:
Rasmus Nørlem Sørensen

Temareda ktør: Anders Høeg Lammers

I redaktionen: Tine Toft Jørgensen, Staffan Dahllöf,
Kenneth Haar, Finn Ellegaard og Michael Birkkjær
Lauritsen

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO
Abonnement: NOTAT,
Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

ISSN: 1603-7480

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser.

For kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEO's arrangementer. Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

Fri bevægelighed i mangfoldighedernes Europa

Hvordan forener man den frie bevægelighed med rettigheder i 28 vidt forskellige lande? Det søger EU stadig efter svar på.

AF NADJA LUNDHOLM OLSEN

ANALYSE. I år 2000 blev EU's motto "Forenet i mangfoldighed" vedtaget af de daværende 15 medlemsstater. De vedtog mottoet, fordi de stod overfor den største hidtidige udvidelse af EU, og fordi mange af EU's befolkninger udtrykte skepsis over for EU-projektets retning.

Med EU's udvidelse fra 15 til 28 medlemslande over de sidste 11 år rummer EU nu 28 mangfoldige arbejdsmarkeds- og omfordelingsmodeller med dyb forankring i hundrede år gamle nationale velfærdssystemer baseret på kulturer og værdier. Det har gjort 'foreningsdelen' langt mere utopisk.

I 1986 vedtog de dengang kun 12 relativt homogene medlemsstater det indre marked indeholdende den frie bevægelighed for kapital, varer, service og arbejdskraft. De blev siden enige om et fælles overordnet europæisk regelsæt for koordinering af sociale rettigheder over grænser.

I takt med at ikke blot antallet, men også typen af velfærdsstater er udvidet fra 12 til 15 til 27 og nu 28 er denne enighed blevet langt sværere for ikke at sige umulig at opnå. Så her står vi nu med et fælles indre marked med fri bevægelighed uden tilstrækkeligt regulerede fælles rettigheder og uden en fælles vision for, hvordan disse rettigheder skal reguleres, når arbejdskraften rent faktisk bevæger sig frit.

Forskellige interesser

Som det fremgår af traktatens art. 152 stk. 1, "støtter og supplerer Unionen medlemsstaternes indsats" på det social- og beskæftigelsesmæssige område. Men enighed blandt medlemsstaterne om en tidssvarende opdatering af regelsættet har vist sig at være en kompleks affære, hvilket bl.a. kan ses i EU-lovgivning som Håndhævelsesdirektivet, Udstationeringsdirektivet og Forordningen om koordinering af social sikring, der alle regulerer vandrende europæiske arbejdstageres rettigheder.



Hvor går grænserne for den frie bevægelighed?

I disse sager er der en klar opdeling mellem "afsenderlandene", der har en generel interesse i høj grad af fri bevægelighed, men som lider under såkaldt "brain drain", og "modtagerlandene", der nyder godt af fleksibel og billig arbejdskraft, men hvis befolkninger er skeptiske over for social dumping og den såkaldte velfærdsturisme.

Konsekvensen er, at man ikke kan blive enige om, hvordan de vandrende arbejdstageres rettigheder skal reguleres i det indre marked. Det skaber en ubalance mellem den frie bevægelighed og de frit bevægendes rettigheder, hvilket i mange tilfælde overlader beslutningen til EU-Domstolen. Domstolen har skiftevis vægtet den frie bevægelighed og rettighederne højest, hvilket eksempelvis ses i sager som Viking, Laval, Ruffert og senest RegioPost-dommen.

Lange udsigter til løsninger

Også befolkningerne giver udtryk for, at grænsen for "foreneligheden" er nået, og

at de nationale ønsker ikke er forenelige med EU's "mangfoldighed". Det ser man bl.a. i de EU-kritiske partiers massive fremgang ved EU-Parlamentsvalget i 2014 og ved nationale valg.

Så på trods af at der er et akut behov for opdateret fælles europæisk lovgivning på social- og beskæftigelsesområdet, så man sikrer, at de arbejdstagere, der bevæger sig frit, har tidssvarende rettigheder, ser det desværre ud til, at "mangfoldigheden" vil blokere for "foreneligheden" af den frit bevægende arbejdskrafts rettigheder i mange år endnu. ♦



Nadja Lundholm Olsen er arbejdsmarkedskonsulent og har tidligere arbejdet med europæisk social- og beskæftigelsespolitik i hhv. centraladministrationen, den europæiske fagbevægelse og Folketingets Europaudvalg. Hun har en dobbelt kandidatgrad i EU-politik med speciale i europæisk social- og arbejdsmarkedspolitik.



Da Tysklands "dovne Robert" blev stoppet af EU-Domstolen

Dano-sagen er en af de mest betydningsfulde sager i debatten om velfærdsturisme. For har man ret til sociale ydelser i et andet EU-land, når man ikke er arbejdssøgende og ikke har reelle muligheder for at blive ansat? Ikke ifølge EU-Domstolen.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

ARBEJDSLØSE. Professor og forsker i velfærdsydelser Jon Kvist kalder fru Dano for "Tysklands dovne Robert". Sagen om den rumænske kvinde i Tyskland ryddede sidste år forsider i EU-landene.

»Nogle enkeltssager får en metaforisk betydning. Eksempelvis sager som "Carina" og "Dovne-Robert" i Danmark omkring kontanthjælp og Dano-sagen i Tyskland, hvor debatten i alle tre tilfælde rakte langt ud over den enkelte sag. Dano er en form for dovne Robert, bare i forhold til den debat vi har nu om EU,« siger han til NOTAT.

EU-Domstolen har spillet en stor rolle i udviklingen af de sociale rettigheder, man tager med sig, når man bevæger sig

rundt i EU. Samtidig har flere lande råbt op om frygten for velfærdsturisme – at man shopper rundt for at få mest ud af et andet lands kasser. Egentlig har EU-Domstolen presset på for, at man som EU-borger har vide sociale rettigheder og udvidet betydningen af, hvor meget og hvordan man skal arbejde for at være arbejdstager. Samtidig har Domstolen dog til dels anerkendt landenes modstand mod alt for frie rettigheder til sociale ydelser, særligt med sagen om Elisabeta Dano.

Fru Dano og hendes søn

Elisabeta Dano er en rumænsk kvinde, der med sin søn Florin boede hos sin søster i Leipzig fra 2001, hvor søsteren forsørgede dem.



Elisabeta Dano har blot gået tre år i skole, snakker dårligt tysk og har af flere omgange søgt om at få del i den tyske grundsikring – hver gang med en afvisning, da den tyske domstol vurderede, at hun har haft "lille eller ingen chance" for at finde arbejde. Ydelsen i Tyskland er en såkaldt ikke-bidragspligtig ydelse, altså



Du er ikke sikret ret til sociale ydelser, blot fordi du flytter til Tyskland fra Rumænien. Visse minimumsstandarder – som det at være arbejdssøgende – skal være mødt.

FAKTA:

Der skelnes i EU-reglerne mellem social sikring og sociale ydelser. Sociale ydelser er typisk ikke-bidragspligtige, som kontanthjælp, mens social sikring kræver noget optjening ligesom eksempelvis dagpenge.

Forordningen om *arbejdskraftens frie bevægelighed*, fastslår bl.a., at man som vandrørende arbejdstager har ret til samme sociale fordele som danske arbejdstagere uden at blive diskrimineret imod.

Med *Maastricht-traktaten* i 1992 får alle EU-borgere automatisk 'unionsborgerskab', hvilket udvider rettighederne og pointerer princippet om non-diskrimination.

Adgangen til sociale ydelser reguleres i *Forordning 883 om "koordinering af sociale sikringsordninger"*. Reglerne betyder, at man kan medregne den tid, man har været i arbejde i ét land, når man søger eksempelvis dagpenge i et andet. Der er ikke tale om en harmonisering af reglerne, men en sikring af, at man ikke mister sin ret til ydelser ved at udnytte sin ret til at bevæge sig frit. Det er særligt denne regel, Danmark ønsker skal ændres, så Danmark lovligt kan sætte nogle optjeningsprincipper for, hvor længe man skal arbejde i Danmark, før man får del i offentligt finansierede ydelser.

hvis hun i det mindste søgte efter et arbejde. Men den tyske domstol var i tvivl, fordi et af de mest grundlæggende principper i EU er retten til ikke at blive diskrimineret, fordi man kommer fra et andet land. Derfor spurgte socialretten i Leipzig EU-Domstolen, om man kunne afvise fru Dano's anmodning om ydelsen.

EU-Domstolens svar: *Ikke-erhvervsaktive unionsborgere, som flytter til en anden medlemsstat alene med det formål at opnå social bistand, kan udelukkes fra at modtage visse sociale ydelser. (Redigeret af NOTAT)*

Man må altså gerne udelukke EU-borgere fra ydelsen, hvis det angår borgere, der rejser til et andet land uden viljen til at finde beskæftigelse dér. Domstolen lagde i sagen også vægt på, at det aldrig har været meningen, at man skal kunne ligge andre landes socialsystemer til last.

Tvetydighed ryddet af vejen?

Derek Beach, lektor hos institut for Statskundskab og EU-ekspert, siger om sagen:

»Der var tvetydighed omkring det før, og det var derfor, det var så velkomment, at EU-Domstolen afsagde dommen i Dano-sagen. Dommen er skelsættende. Rumæneren fru Dano var så åbenlyst ikke i Tyskland for at arbejde, så derfor behøver de tyske offentlige kasser ikke at give hende den sociale bistand, som en tysker ellers ville få i samme situation.« Beach tilføjer, at han desværre ikke tror, mange europæere kender til sagen og dens betydning.

I forlængelse af Dano-sagen blev EU-Domstolen igen spurgt af en tysk domstol

om fortolkningen af EU-reglerne. Her drejede det sig om den svenske statsborger Nazifa Alimanovic, født i Bosnien, og hendes tre børn, Sonita, Valentina og Valentino, som er født i Tyskland. Moderen og den ældste datter havde midlertidige jobs, men på et tidspunkt stoppede jobcenteret i Berlin med at udbetale ydelser til moderen og de tre børn, fordi de mente, at deres opholdsret alene byggede på at søge arbejde.

EU-Domstolens svar: *Udlændinge, der rejser til Tyskland for at opnå en social ydelse, eller hvis opholdsret alene er begrundet i søgning efter et arbejde, kan udelukkes fra den tyske grundsikringsydelse (der kommer tættest på dansk kontanthjælp, red.), fordi denne ydelse er en ikke-bidragspligtig ydelse. (Redigeret af NOTAT)*

I begge sager blev det gjort klart, at man for at få ret til sociale ydelser som EU-borger skal overholde betingelserne for at have opholdsret. Hvis man har arbejdet i mindre end et år i et andet land og tilmelder sig arbejdsformidlingen, beholder man opholdsretten i mindst seks måneder, hvor man ved at påberåbe sig retten til lige behandling har ret til sociale ydelser. Man kan ikke smides ud af landet, hvis man kan dokumentere, at man søger arbejde og "har reelle muligheder for at blive ansat," men kan efter de seks måneder blive nægtet sociale ydelser. Som gadejuristen Maja Løvbjerg Hansen fortæller i månedens interview, skal man dog i Danmark også huske at melde sig ledig indenfor 72 timer samt have en lejekontrakt for at få opholdsret. ♦

hvor modtageren ikke selv skal have betalt noget ind, for at få noget igen – ligesom den danske kontanthjælp.

Hun blev afvist, fordi hun var udlænding og faktisk kun måtte bo i Tyskland,

Sagt om Dano-sagen:

Mens flere rumænere bakker op om afgørelsen, som de håber vil lægge låg på anklager om "velfærdsturisme," er eksempelvis MEP Anders Vistisen (DF) skeptisk.

Han mener, at selvom sagen gjorde klart, at medlemsstater har mulighed for at sætte ind over for EU's mulige "Dovne Robert'er", er »barren sat alt for lavt,« fordi EU-Domstolen i forvejen har udvidet definitionen af, hvornår man er i arbejde.

Omvendt mener MEP Margrete Auken (SF), at Dano-sagen har sat tilstrækkelige grænser for den såkaldte "velfærdsturisme." »De kan ikke finde dokumentation på velfærdsturisme, og da fru Dano forsøgte på det, blev der jo sagt nej.«

Mister du som EU-borger dit arbejde uden udsigt til et nyt? Og kan du ikke længere forsørge dig selv? Så er din ret til hjælp forsvindende lille, og du risikerer at miste din opholdsret.

Du må ikke ligge andre til last

Fri bevægelighed er en fundamental rettighed i EU. Men den er alligevel først og fremmest for dem, der kan forsørge sig selv eller har en tilknytning til arbejdsmarkedet. Mister du dit arbejde i et andet land og får brug for social hjælp, kan du risikere at miste din opholdsret.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

RETSSIKKERHED. Fattige mennesker bevæger sig rundt i Europa, hvilket også er hele idéen med det fleksible arbejdsmarked. Men mens arbejdstagere i mange former har et rimeligt sikret retsgrundlag via EU-reglerne, er det langt mere usikkert, hvordan dit retsgrundlag er, hvis du har en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet.

En person som fru Dano, der er omtalt på s. 4-5, har lovligt ophold i landet, fordi hun ikke ligger nogen til last, da hun forsørges af søsteren. Men hun nægtes samtidig lige adgang til nogle af de sociale rettigheder, som tyskere har. Sager som den kan skabe en juridisk gråzone, der kan udgøre en social bombe, mener Catherine Jacqueson, lektor i EU-ret ved Københavns Universitet.

»Det risikerer at blive en tilstand, hvor mange unionsborgere er uden for retsbeskyttelse. Det er nogle mennesker, der nærmest er på tålt ophold, som man kender det fra asylansøgere. Det betyder, at de mennesker, der allerede er på kanten af samfundet, har meget få chancer for at komme tilbage igen. De vil ikke få nogen hjælp, ud over de basale menneskerettigheder om akut lægehjælp,« siger hun til NOTAT.

EU-Domstolen har i flere sager fortolket på, hvad en "uretmæssig byrde" på et værtslands statskasse er for en størrelse. Det står endnu ikke helt klart, og i de fleste tilfælde fortolker medlemsstaterne det forskelligt, da systemerne langt fra er ens. En herbergsplads i Dan-

mark, der delvist betales af kommunen og staten, er for eksempel noget dyrere end i andre lande, fordi der i serviceloven stilles høje krav til, hvad en sådan plads skal indeholde. Fattige mennesker kan her ende i en ond cirkel, hvor de, hvis de søger hjælp, kan risikere at blive en "uretmæssig byrde" og dermed miste deres opholdsret. Men hvis de ikke gør det, må de sove på gaden, og det kan føre til en deroute – væk fra arbejdsmarkedet.

Midlertidigt arbejde ingen sikkerhed

Fru Dano havde på intet tidspunkt haft nogen reelle intentioner om at søge arbejde, og det er indtil videre dér, EU-Domstolen har sat foden ned. Men hvad så når du rejser fra dit hjemland, tager en risiko, faktisk søger og får deltidsarbejde, men mister det igen?

Ifølge Dorte Sindbjerg Martinsen, professor ved Københavns Universitet og ekspert i social sikkerhed i EU, kan du også her falde igennem. Det kan du, fordi du igen kan miste dit lovlige ophold efter en periode – eksempelvis hvis du ikke kan dokumentere, at du søger arbejde og har reelle muligheder for at blive ansat – og samtidig ikke må ligge værtslandet til last.

»Her har du en gruppe mennesker, der kan risikere at falde fuldstændig uden for et socialt sikkerhedsnet. Så har du ingen sociale rettigheder som EU-borger.«

Det gælder eksempelvis sæsonarbejdere, der mister deres arbejde og ikke har mulighed for at finde noget om vinteren. For søger de hjælp på et herberg, ligger

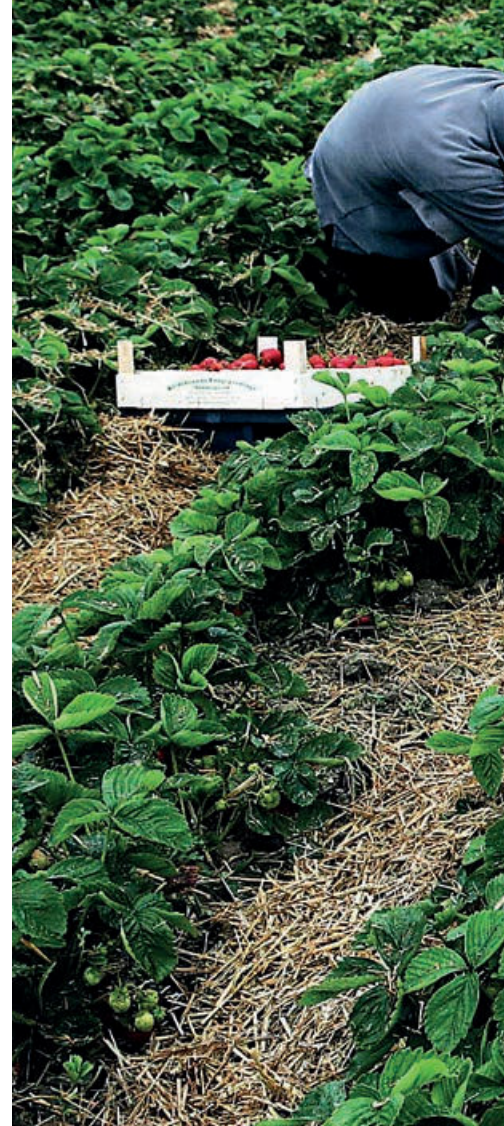


FOTO: ERIK REFNER/SCANPIX

de potentielt "til last", og så er opholdstil-ladelsen i fare.

Kapløb mod bunden

Ifølge Dorte Sindbjerg Martinsen er EU's grundlæggende princip om ligebehandling udfordret. De fattige og arbejdsløse, der bevæger sig over grænserne kan ikke regne med samme behandling som de, der har arbejde eller penge til at forsørge sig selv.

»Vi har et ligebehandlingsprincip i EU, der gælder for alle. Om man arbejder, har midler eller ej. Men det gradueres i forhold til velfærd og fri bevægelighed, hvor nogle har ret til ikke at blive diskrimineret i forhold til et lands regler, mens det er anderledes for andre. Så bliver det et spørgsmål om, hvem medlemslandene synes skal benytte sig af den frie bevægelighed. Hvor grænsen går for, om man skal tage socialt ansvar for andre landes borgere,« siger hun til NOTAT.

I skrivende stund er EU-Kommissionens "mobilitetspakke" netop blevet udsendt, mens Storbritanniens medlemskab af unionen også er til forhandling. Mobilitetspakken er EU's svar på "vel-



færdsturisme" efter pres fra lande som Danmark, Storbritannien, Tyskland og Holland. Landene ønsker flere beføjelser til at begrænse EU-borgeres adgang til ydelser som børnecheck og dagpenge, og den debat er EU-Kommissionen klar til at åbne op for, hvilket er et af kravene fra Storbritannien i medlemskabsforhandlingerne (læs mere s. 8-9). De nyere medlemslande fra Østeuropa er imod de nordvesteuropæiske landes ønske.

Mobilitetspakken, flygtningesituationen og Storbritanniens usikre medlemsstatus har ifølge Jon Kvist, professor og forsker i velfærdsydelser ved Roskilde Universitet, fået både EU-Domstolen og Kommissionen til at "træde vande". Kommissionen har f.eks. udskudt en principiel sag om ret til ydelser, indtil det er afklaret om David Cameron får sin vilje, når han blandt andet vil sende EU-borgere uden arbejdskontrakt hjem.

»Det har EU-Kommissionen indtil videre sagt er ulovligt, men når hver sag skal vurderes individuelt, bliver sagsbehandling svær og langsommelig, for det er ikke nemt at sige, hvad der skal til, før man kan forsøge sig selv,« påpeger han.

Jon Kvist afviser ikke, at der er problemer med det nuværende system, men advarer samtidig imod, at mange typer af nationale stramninger, i form af eksempelvis optjeningsprincipper, vil ramme fattige mennesker – også i Danmark:

»Vi kan risikere at komme ud i et kapløb mod bunden, hvis vi konkurrerer med nabolandene om at have det mindst attraktive system. Så vil man hele tiden få mindre og kortere ydelser og adgangen til den bliver sværere. Vi skal i stedet "informere om frygten", så det ikke er en polsk Robert, der kommer til at sætte den velfærdspolitiske dagsorden. Det ville nemt komme til at gøre ondt på dem, der ligger ned i det danske samfund, og som vi har lavet systemet for til at starte med.«

Dorte Sindbjerg Martinsen vurderer, at et kig på reglerne vil vise bekymrede borgere, at EU-systemet er lydør over for kritikken. »Det, tror jeg, er et vigtigt signal at sende. At reglerne kan reformeres. Men så længe der er fri bevægelighed i EU, vil debatten komme igen. Og det er svært at forestille sig et scenarie, hvor folk begynder at bevæge sig mindre,« vurderer hun. ♦

Er fri bevægelighed også for de fattige?

Arbejdsmarkedskonsulent
Nadja Lundholm Olsen

Torsdag 28. januar
kl. 17-18.30, Møderiet,
Fælledvej 12, Kbh. N

Mandag 1. februar kl. 17 - 18.30,
Hovedbiblioteket DOKK1, Aarhus C



Den fri bevægelighed giver EU-borgere ret til at bo og arbejde i et andet EU-land på lige fod med landenes egne borgere. Men hvem har størst fordel af muligheden for at flytte over grænser? Hvordan forener man den fri bevægelighed med rettigheder i 28 vidt forskellige lande? Er den også til gavn for fattige EU-borgere?

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**

DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst



til medlem af
Europa-Parlamentet
Ole Christensen (S)
fra S&D-gruppen.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

Skal Danmark, som vores beskæftigelsesminister prøver på, søge at skabe flertal for at begrænse det, der i EP-valgkampen blev betegnet "velfærdsturisme"?

Ja. Vi har udfordringer med vores sociale sikringssystem, blandt andet med dagpenge. Der må vi finde et fælles fodslag.

EU-Domstolen nægtede Fru Dano sociale ydelser i Tyskland. Har den sag ikke sat de nødvendige grænser?

Nej, fordi der mangler regler i forhold til dagpenge. Overordnet har vi en god lovgivning, fordi den betyder, at du skal bidrage for at modtage sociale ydelser. Men vi har et problem, når en polak, der bliver arbejdsløs i Danmark, kan tage danske dagpenge med til Polen og søge arbejde der.

Er fri bevægelighed også tiltænkt fattige?

Nej. Alle har retten til at bevæge sig. Men hvis du er hjemløs eller ung og gerne vil prøve lykken i et andet land, så har du ikke ret til sociale ydelser. Her er reglerne helt klare. Selvforsørgere, der bor, arbejder og betaler skat, er de eneste, der er omfattet af den sociale sikring. Det må vi holde fast i.

Har vi et uforholdsmæssigt træk på de danske velfærdsydelser fra EU-borgere?

Nej, ikke som sådan. Men vi skal jo sikre, at systemet er holdbart. For hvis først der kommer et "uforholdsmæssigt stort pres", er det måske for sent at gøre noget.

Bulgarien og Rumænien fik lov at deltage i arbejdskraftens frie bevægelighed i 2014. Hvad har det betydet, at de er kommet med?

15.000 læger og sygeplejersker har forladt Rumænien. Men EU har endnu ikke set den bølge af velfærdsturisme, som skræmmekampagnen proklamerede.

Ole Christensen er medlem af Social- og Beskæftigelsesudvalget.

Optjening i fire år – Camerons krav til EU

EU-borgere, som kommer til Storbritannien, skal forsørge sig selv i fire år for at få adgang til sociale ydelser, kræver Cameron. Det er det britiske krav, som EU har vanskeligst ved at acceptere.

AF STAFFAN DAHLLÖF

OPTJENINGSPERIODE. Kun et af premierminister David Camerons fire krav til EU ser ud til for alvor at bekymre EU-ledelsen i Bruxelles: kravet om at EU-borgere skal gennemgå en 4-årig optjeningsperiode for at få samme adgang til sociale ydelser som britiske statsborgere.

De tre andre krav vil tilsyneladende være til at leve med, eller måske formulere sig udenom, for EU, hvis man læser førmanden for Det Europæiske Råd, Donald Tusks, svar på David Camerons krav (se boksen).

Kravet på en optjeningsperiode for migranter fra EU-lande vil kunne ses som en åbenlys diskriminering af ikke-britiske EU-borgere – og det må man ikke.

»Det vil kræve en traktatændring, og det er der ingen større interesse for. Omvendt kan kravet heller ikke gælde for alle i Storbritannien, da det indebærer aldersdiskriminering, fordi sociale ydelser kun vil blive tilgængelige for dem, som er fyldt 22 år.« siger Maja Kluger Rasmussen, senioranalytiker ved tænketanken Europa, som i foråret publicerede en analyse af de britiske krav.

"Så hurtigt som muligt"

David Cameron formulerede kravene til EU første gang i en tale i 2013, da han lovede briterne en folkeafstemning om EU efter politisk pres. Derefter er de trin for trin blevet barberet ned til fire overordnede krav.

Cameron ønsker selv, at briterne skal stemme ja, så Storbritannien forbliver i EU. Og der lyttes åbenlyst til kravene i Bruxelles. Tusk skriver blandt andet:

"Usikkerheden om Storbritanniens fremtid i EU er en destabiliserende faktor.

Vi bliver derfor nødt til at finde en løsning, som svarer til de britiske bekymringer så hurtigt som muligt."

Forskel på ydelser

De sociale ydelser er noget, som Donald Tusk vil diskutere nærmere med den britiske regering for at kunne tage stilling:

"Vi kan se gode udsigter til, at vi kan blive enige om muligheder for at bekæmpe misbrug af ydelser. Måske kan vi også blive enige om ændringer af reglerne om, at sende børnepenge ud af landet. Men der er for nærværende ingen enighed om kravet om, at mennesker skal leve og forsørge sig i fire år i Storbritannien, inden de får ret til ydelser og boligstøtte," skriver Donald Tusk.

Hvor mange penge drejer det sig om? Cameron siger, at 40 procent af de EU-borgere, som for nylig er kommet til Storbritannien, nyder godt af britiske velfærdsydelser. Det mener The Guardian ikke er troværdigt, men avisen er af tre ministerier blevet nægtet adgang til Camerons tal.

"Perverst incitament"

Den britiske ambassadør i København, Vivien Life, skriver om baggrunden for de britiske krav i en kommentar til NOTAT:

"Skatte kreditter, som er en støtte til lavtlønnede, skaber et perverst incitament for højtuddannede mennesker for at komme til Storbritannien og arbejde i ufaglærte jobs. De kan så modtage ydelser oveni lønnen, selv om de ikke tidligere har bidraget til systemet ved at betale skat. Der er også børnepenge og boligydelse, som udbetales uanset, om man har arbejde eller ej. Vi synes, det er rimeligt at kræve, at folk bidrager til systemet, før de kan modtage ydelser." ♦

Udfaldet af Storbritanniens folkeafstemning og David Camerons kamp med EU om adgangen til sociale ydelser kan få stor betydning for unionen. Donald Tusk tv. og David Cameron th.



til medlem af Europa-Parlamentet, Anders Primdahl Vistisen (DF) fra ECR-gruppen,

AF TINE TOFT JØRGENSEN

Under EP-valgkampen tweetede du, "Rumænien kom med i EU alt for hurtigt, 80 procent ønsker at søge væk, sikke mange børnechecks det vil ud-løse." Hvordan er det gået?

Der er en ret stor gruppe både højt- og lavt-uddannede, der tager fra Østeuropa til Vesteuropa. Mit tweet byggede på, hvor mange der havde interesse i at rejse ud. Det pres ser vi stadig.

Hvad er problemet i, at få ret til ydelser i det land, man arbejder og opholder sig i?

At EU har bestemt, hvornår det danske velfærdssystem træder i kraft for andre EU-borgere. Det er et problem, at man med et deltidsjob på 4-6 uger i Danmark har ret til principielt alle velfærdsydelser på samme niveau som en dansker. Det er ikke rimeligt.

Med Dano-sagen har EU-Domstolen allerede slået fast, at man skal bidrage for at få ydelser. Hvorfor er det ikke nok?

Fordi de satte grænsen utroligt lavt. Jeg synes, vandrende arbejdskraft som minimum skal være en, der har et fuldtidsarbejde i et vist tidsrum.

Ekspertene peger på, at fleksibiliteten i arbejdsmarkedet stækkes, hvis retten til ydelser bliver sværere at optjene?

Det kan de sagtens sige. Men hvis du har mistet dit job i Tyskland eller Polen og kan få et i Horsens, siger du ikke nej til det, fordi du ikke kan få sociale ydelser fra dag ét.

Blot 0,3 procent af EU's befolkning flytter fra et EU-land til et andet hvert år. Vil du fortsat kalde de mulige problemer velfærdsturisme?

Vi har aldrig haft noget imod de mennesker, der kommer. Det er EU's regler, den er gal med. Men ja, vi kan jo se, det er presset – også på arbejdsmarkedet. Det er et problem, så længe man har regler, der ikke er fair i forhold til, hvad der kan ydes og nydes.

Anders Primdahl Vistisen er medlem af budgetkontroludvalget.

OVERBLIK: David og Donald, enige om det meste

DAVID CAMERON:

- Fire års forsøgelse for EU-borgere for at få fuld adgang til sociale ydelser.

DONALD TUSK:

- Den der 4-årsgrænse må vi høre noget mere om, og det må vi diskutere nærmere med hinanden.

DAVID CAMERON:

- EU må respektere, at Storbritannien står udenfor euroen uden at blive diskrimineret på det indre marked og uden krav på at deltage i euro-beslutninger, f.eks. om en bankunion.

DONALD TUSK:

- Det finder vi nok ud af. Storbritannien må bare ikke få en vetoret mod beslutninger, som vedrører euro-landene.

DAVID CAMERON:

- EU skal give en klar undtagelse for Storbritannien fra traktatens mål om en "stadig snævrere union". Øgede beføjelser til nationale parlamenter om at standse uønskede EU-beslutninger.

DAVID TUSK:

- En "stadigt snævrere union" tillader forskellige grader af integration for forskellige lande. Det er der i dag bred forståelse for. Der er også bred enighed om de nationale parlamenters vigtige rolle.

DAVID CAMERON:

- EU skal udvikle det indre marked, men begrænse unødvendig lovgivning og fortsat forhandle handelsaftaler med omverden.

DONALD TUSK:

- Ingen problemer, det er vi helt med på.

Sammenstilling og redigering af NOTAT.

Kilder: "A new settlement for the United Kingdom in a reformed European Union", brev fra premierminister David Cameron til Donald Tusk 11.10.2015. Donald Tusks brev til Det Europæiske Råd (EU's topmøde) 7.12.2015

Når fattige møder muren i Danmark

Vi ønsker, at folk flytter sig for arbejde. Men er man fattig og på kanten af arbejdsmarkedet, venter der særligt i Danmark en lang række barrierer, før man har ret til hjælp og sociale ydelser. De barrierer er problematiske og potentielt i strid med EU-reglerne, mener gadejurist Maja Løvbjerg Hansen.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

EU-BORGERE. Maja Løvbjerg Hansen er gadejurist. Hun startede som frivillig, og har siden 2013 været ansat til måltrettet at lave rådgivning for udenlandske immigranter på gadeplan. Hun rådgiver både EU-borgere og ikke EU-borgere, dem med og uden pas og papirer. Det er for eksempel EU-borgere fra Rumænien, Litauen, Bulgarien, Polen og Ungarn, der arbejder i småjobs til 80 kr. i timen, og har problemer med at blive registreret som arbejdere, fordi det kræver en arbejdsgiver, der vil lave kontrakt.

»Det er nemt at finde arbejde i Danmark, det er bare svært at finde en arbejdsgiver, der vil give en kontrakt«, siger Maja Løvbjerg Hansen.

Man har som EU-borger en ret til at tage arbejde i andre EU-lande, og så registrerer man sig som vandreende arbejdstager. Men ifølge Maja Løvbjerg Hansen er det særligt vanskeligt i Danmark:

»En ting er, at du skal have et arbejde. Det næste er, at du skal finde nogen, der vil lave en kontrakt til dig. Når det så lyk-

kes, skal du også have en adresse, ellers kan du ikke registreres. Og der tror jeg, at Danmark bevæger sig på grænsen af EU-reglerne,« siger hun.

»Vi har folk i København, som har arbejde, for eksempel for metroen, og som kan blive skatteregistrerede, men som ikke har sygesikringsbevis, fordi de ikke har en folkeregisteradresse. De bor et sted, men der hvor de lejer værelser, er det ofte danskere, der får boligsikring, og de er ikke interesserede i at fremleje.«

» En ting er, at du skal have et arbejde. Det næste er, at du skal finde nogen, der vil lave en kontrakt til dig. »

72 timers reglen

Oven i hatten er det ifølge Maja Løvbjerg Hansen særligt teknisk, at man for at opretholde sit lovlige ophold i Danmark, skal melde sig som ledig og til rådighed for arbejdsmarkedet indenfor 72 timer. Hvis du misser det, mister du retten til lovligt



ophold. Hvis du husker det, har du status som arbejdssøgende.

»Det handler om, om der er udsigt til, at du kan få arbejde. Hvis det ikke lykkes at få en jobsamtale eller et job, mister du dit ophold. Men hvis du ikke melder dig ledig indenfor 72 timer, så mister du også dit ophold. Det er der rigtig mange svagere, fattigere EU-borgere, som ikke har overblik over, og som fejler på.«

Ud fra hendes erfaring skyldes det, at de ikke tænker på kontanthjælp:

»I Danmark er det jo helt indgroet i vores mentalitet, at hvis du mister dit arbejde, så søger du dagpenge. Er du ikke dagpengeberettiget, søger du kontanthjælp. Men sådan gør man bare ikke mange andre steder – der går du ud og søger nyt arbejde.«

Gadejuristerne møder mennesker, når de står faste steder med en ladcykel. For Maja var det ikke svært at skifte tilværelsen på et advokatkontor ud med arbejdet på gaden: »Jeg kunne mærke, der skulle være mere på spil end halvhjertede arveretssager. Gadejura er en helt fantastisk juridisk disciplin, hvor man er støtte-



person og sørger for helt jordnære ting, som cigaretter inden klienten skal vidne i retten, men samtidig et felt, hvor man via kontakt med nogen af samfundets mest udsatte finder afgørende principielle problemstillinger. Som da jeg blev kontaktet af fem afrikanske mænd, der havde fået bøder for at sove under et halvtag på Nørrebro. Ingen kunne have vidst, at den sag endte med, at Københavns politi måtte ændre procedurer for opkrævning af bøder,« fortæller hun.

Et fleksibelt arbejdsmarked eller?

Her kommer hun også ind på de optjeningsprincipper, som den danske beskæftigelsesminister Jørn Neergaard (V) i øjeblikket kæmper for at få indlemmet i EU-reglerne om social sikring over grænser.

»Det nytter ikke noget, at vi frag-

menterer det sociale sikkerhedsnet med alle de her optjeningsprincipper, fordi vi siger, at folk ikke skal kunne rejse efter ydelser. Nej det skal de ikke, men fri bevægelighed er især vigtig for dem, der er på kanten af arbejdsmarkedet. Man rykker sig først, hvis man ikke kan finde et arbejde. Så er folk nødt til at tage en chance. Og hvis man skal gøre det, skal der jo også være en sikkerhed, hvis du falder igennem. Ellers er arbejdsmarkedet jo ikke fleksibelt,« siger hun, og tilføjer, at det også handler om den enorme forskel i velstand, der fortsat er i EU.

»Hvis man ikke tør rejse for at få arbejde, bliver man tvunget til at blive i nogle fattigere situationer. Og der er vi bare i EU så socialt opdelt, at vi slet ikke kan sætte os ind i den fattigdom, der er andre steder. Jeg møder folk på gaden, der har haft fuldtidsarbejde i Rumænien, som jeg har lyst til at ruske og sige "hvad

Maja Løvbjerg Hansen er gadejurist. Hun møder EU-borgere, der er i klemme i systemet, eller savner hjælp til at navigere i de danske regler. Her ses hendes kollega, Nanna Godtfredsen (th.), der er leder og initiativtager til projekt Gadejuristen. På billedet ses også Gadejuristens cykelvogn, hvorfra kaffe, the, kager og gode råd uddeles.

fanden laver I så her." Men de tjener jo mere på at samle flasker i København, end de gør på et fuldtidsarbejde i Rumænien. Derfor rykker de sig.«

Udfordringer, ja – velfærdsturisme, nej

Selvom Maja Løvbjerg Hansen er kritisk overfor de nuværende regler, møder hun også flere, der får lov til at være på kontanthjælp i for lang tid.

»Jeg kan sagtens se udfordringerne. Vi oplever også de dårlige sager. Men vi oplever ikke nogen, der "shopper" og kommer med det formål. Alle kommer for at få et arbejde.«

” Jeg møder folk på gaden, der har haft fuldtidsarbejde i Rumænien, som jeg har lyst til at ruske og sige "hvad fanden laver I så her." ”

Hvis man ikke opfylder kravene til kontanthjælp eller kan forsørge sig selv uden, står man i et limbo. Man bliver ikke direkte kylet ud, men hvis politiet finder én under ulovligt ophold, får man bøder og til sidst fængsel. Man kan samtidig ikke få hjælp nogen steder og må søge at forsørge sig selv. Og på det stadie mellem arbejdsmarked, udsmidning og tomhændet hjemrejse, er der ifølge Maja Løvbjerg Hansen mange, der står.

»Der er jo arbejde til de her mennesker. Mange af dem arbejder, men de kan ikke få en kontrakt. De danske arbejdsgivere vil hellere have dem på sort arbejde til 50 kr. i timen. De bliver her, de har værelser, arbejde og tror på, at det nok skal lykkes dem at finde et arbejde med kontrakt.« ♦

” Gadejura er en helt fantastisk juridisk disciplin, hvor man er støtteperson og sørger for helt jordnære ting. ”

Schengen-reglerne kan sættes på pause i to år

Kommissionen har fået grønt lys til at forberede langvarige grænsekontroller mellem EU-landene. Den frie bevægelighed skal kunne suspenderes i op til to år.

AF STAFFAN DAHLLÖF

SCHENGEN. Midlertidige grænsekontroller i 3-6 måneder er ikke nok. EU-landene skal kunne kontrollere persontrafikken mellem hinanden i op til to år. Det er EU's justits- og indenrigsministre blevet enige om at forberede.

Kommissionen fik den 3. december til opgave at arbejde videre med det forslag, som blev lækket kort før ministerrådsmødet. Grænsekontroller skal kunne oprettholdes og indføres mellem EU-landene uden at komme i karambolage med princippet om fri bevægelighed.

Forslaget motiveres af, at Schengen-systemet er sat under hårdt pres. Medlemslande har indført midlertidige grænsekontroller, men uden i tilstrækkelig grad at informere hinanden.

Den 8. december indledte Østrig eksempelvis opførelsen af et 3,7 km langt hegn på grænsen mod Slovenien, det første af slagsen mellem to Schengen-lande.

Asylhåndtering har spillet fallit

Steve Peers, professor i EU-ret ved universitetet i Essex og tilknyttet rettigheds-

organisationen Statewatch, fik adgang til det lækkede forslag.

"Der var tidligere tale om at udelukke Grækenland fra Schengen, men dette forslag har en bredere tilgang," noterede han.

Grækenland er blevet kritiseret for at mangle vilje og kompetence til at holde flygtninge ude og har derfor fået en del af skylden for flygtningekrisen og Schengen-sammenbruddet. Men det bør de ikke have, ifølge Steve Peers.

Schengen-reglerne gør det nemlig klart, at asylansøgere ikke er illegale migranter, men at de har ret til at søge asyl i EU. Grækenland har derfor ikke forbrudt sig mod Schengen-reglerne. Det er ved den efterfølgende håndtering af asylansøgere i EU, man har spillet fallit.

Mens danskerne diskuterer retsforbehold

»Dublin-reglerne blev ikke skabt til de mange ansøgere, vi ser i dag. Grækenland har ikke en chance for at håndtere det store antal asylansøgere, som de egentlig skulle tage ansvar for,« argumenterer Steve Peers i en analyse.

Forslaget om at tillade op til to-årige

grænsekontroller mellem EU-landene blev vendt og drejet mellem EU-landenes embedsmænd i Bruxelles samtidig med, at diskussionen op til folkeafstemningen om det danske retsforbehold var mest intens.

I den debat var det kun Dansk Folkeparti, som argumenterede for at genindføre grænsekontrollen.

Øresundsbroen går op og i

Et andet eksempel på forskellen mellem hvad man taler om, og beslutninger som forberedes ved siden af debatten, var det pludselige svenske udspil om identitetskontrol på trafikken over Øresund og muligheden af helt at lukke Øresundsbroen for biltrafik.

Planerne om en lovændring for midlertidig lukning af broen blev dog trukket tilbage efter en usædvanlig hård kritik fra Lagrådet – et fast udvalg af dommere med opgaven at vurdere om lovforslag er i overensstemmelse med svensk grundlov og almindelige retsprincipper.

Identitetskontrollen ved Øresundstrafikken var planlagt til at begynde kort før jul, men er, mens dette skrives, skubbet til begyndelsen af det nye år. ♦



FOTO: ASGER LADEFOGED / SCANPIX



Miguel Arias Cañete og Connie Hedegaard har noget at diskutere. Hedegaard kan næppe være tilfreds med arytagerens tætte tilknytning til olieindustrien.

Klimakommissæren har leveret varen

EU-kommisæren for klima og energi er den kommissær med de tætteste bånd til den del af erhvervslivet, han er sat til at lave regler for. I den forstand har hans aktiviteter i hans første år på posten levet op til forventningerne.

AF KENNETH HAAR

LOBBYKLUMMEN. I november 2015 var det et år siden, at den nye EU-Kommission trådte til, og det fik lobbyvagthunden Corporate Europe Observatory (CEO) til at kigge på et par af sine "favoritter." Har de leveret varen, har de overrasket positivt?

"Favoritterne" er udvalgt efter, hvem der havde flest bånd til stærke økonomiske interessegrupper, da de blev valgt som kommissærer, og øverst på listen finder vi klima- og energikommissær Miguel Arias Cañete fra Spanien. Han var ubetinget den nye kommissær med de største interessekonflikter, for med sig i bagagen på hans vej til Bruxelles havde han aktier i olieselskaber for en formue, en fortid som chef for to forskellige olieselskaber, familiemedlemmer på ledende poster i den fossile branche og sågar et spor af skandaler. Borgmestre fra hans parti, konservative Partido Popular, har i manges øjne været lidt for venlige med kontrakter til netop Cañetes virksomheder.

Mange møder med Big Oil

På den baggrund har Cañete levet op til

alle forventninger. I det år, der er gået, holdt kommissæren 78 møder med repræsentanter for virksomheder i energi-sektoren – herunder var hele 66 med olieselskaber. Af de 669 gange, han og hans topembedsmænd har været i dialog med grupper uden for EU-systemet, var 383 med virksomheder i energisektoren, herunder olieselskaber.

Blandt topscorerne med 12-15 møder, finder vi BP, E.On, Statoil, og Shell. Derimod skal man lede længe efter fysiske møder mellem Kommissionen og selskaber, der kun arbejder med vedvarende energi. Ikke et eneste er det blevet til. Og kun seks gange har Kommissionen haft møder med foreninger for vedvarende energi – ud af 669.

De store emner og det lille

Tallene fremgår af rapporten *'Cooking the planet'*, hvor både klimakommissæren og viceformand for Kommissionen, Maroš Šefcovic, kigges nøje efter i kortene. For begges vedkommende gælder, at de har haft et travlt år på energiområdet, og at klimatopmødet egentlig ikke har været erhvervslivets topprioritet.

Det har derimod emner som Ener-

giunion – ifølge CEO et projekt, som vil låse os fast på en energiinfrastruktur, der bygger på fossile brændstoffer. Tæller man antal "træf" som summen af både møder, konferencer og skriftlige udvekslinger, giver optællinger på fire forskellige områder et indtryk af den private sektors prioriteringer: Energiunion (229), handel med emissionsrettigheder (59), biler (40) og COP21 (34).

Klimakommissærens aktiviteter op til COP21 adskiller sig markant fra resten af hans kalender, idet han har holdt otte møder med NGO'er, men kun fire møder med erhvervslivet om samme emne. Hvorfor sidstnævnte ikke har haft så travlt med at rende ham på døren op til, hvad der var udråbt som et afgørende topmøde om klodens fremtid, melder historien ikke noget om. ♦



Kenneth Haar er researcher i organisationen Corporate Europe Observatory (CEO), der overvåger lobbyisme i Bruxelles. CEO har fulgt forhandlingerne ved COP21 tæt.

Portugal løsner op for livremmen

Siden finanskrisen har Portugal været i økonomiske vanskeligheder. De sidste fire år har den stået på økonomisk hestekur, men nu vil en ny regering slække lidt på sparekursen.

AF ANDERS HØEG LAMMERS

SPAREPOLITIK. Der blæser nye vinde i Portugal i disse uger. Socialisten António Costa blev indsat som ny premierminister den 24. november i stedet for Pedro Passos Coelho fra Portugal centrum-højre socialdemokrati (navnet snyder, de svarer ca. til Merkels CDU i Tyskland).

Det holdt dog hårdt. Først ville præsidenten, Cavaco Silva, nemlig ikke lade Costa og hans støttepartier på den ekstreme venstrefløj – Venstreblokken og Kommunistpartiet – komme til fadet på trods af, de fik flertal i Parlamentet ved valget i oktober. Præsident Silva frygtede markedets reaktion på en regering, der bl.a. gik til valg på at ende landets "besættelse" af sparepolitik og havde støtte fra euro-skeptiske partier:

»Det er min pligt at gøre alt, hvad der står i min magt for at forhindre, at vi sender de forkerte signaler til finansielle institutioner, investorer og markeder«, udtalte præsident Silva, som heller ikke var glad for de "anti-europæiske fraktioner" på venstrefløjen.

Den siddende premierminister, Coelho, fik derfor først lov til at forme en mindretalsregering, men da oppositionen nedstemte Coelhos politik i Parlamentet, blev han tvunget til at trække sig. Og efter lidt præsidentiel tøven kom socialisten Costa så til.

Ikke et nyt Syriza

Spørgsmålet er nu, hvor langt Costa og regeringen tør gå og får lov til at gå. De siger selv, at de ikke er et portugisisk Syriza (det græske regeringsparti, som troede, de kunne udfordre 'Trojkaen'). Portugal har i årene 2011-2014 modtaget en økonomisk hjælpepakke fra IMF og EU på små 600 milliarder kroner mod at gennemføre en økonomisk hestekur, hvor bl.a. lønninger og pensioner blev skåret, mens skatterne steg.

Gælden er på hele 128 procent af BNP – det tredjehøjeste i EU og mere end en fordobling fra 2006 – og regeringen sigter efter at ramme 3,0 procent i budgetunderskud i år, det tilladte i EU's stabilitetspagt.



Det portugisiske folk har sagt nej tak til at fortsætte med en behård økonomisk strammekurs. Nu må den nyvalgte præsident se, hvor meget rum der er i økonomien til at indfri valgløfterne i det gældsplagede land.

Den nyudnævnte finansminister, økonomen Mario Centeno, har foreløbig søgt at imødegå kritikerne. Portugal er ikke på kollisionskurs med vores gældsforpligtigelser, »markedet vil have, vi udviser økonomisk ansvarlighed, og det er præcis, hvad vi har tænkt os«, udtalte han til TV-kanalen RTP 3.

Kan de få venstrefløjen og EU med?

Frem for et decideret opgør med sparepolitikken bliver det derfor et "kontrolleret" opgør inden for rammerne af Stabilitetspagten.

Centenos håb er, at en sparepolitik i et "langsommere tempo", hvor man samtidig giver lavere skatter til de lavtlønnede og fjerner nedskæringerne på pensioner og offentlige lønninger, vil få økonomien til at vokse, så Portugal kan mindske sin gæld og sit årlige budgetunderskud.

Det store spørgsmål bliver, hvor længe

Costa og Centeno kan få opbakning fra Venstreblokken og Kommunistpartiet til kursen. De advokerede begge for en omstrukturering af Portugals store gæld i valgkampen, men er foreløbig gået med til at sparke spørgsmålet til hjørne i en studiegruppe.

Og så er der EU, hvor man traditionelt ikke har været glad for, at nogen udfordrer den økonomiske sparekurs det mindste. Men også der er der opbrud, eftersom Den Europæiske Centralbank har pumpet penge ind i økonomien via opkøb af statsobligationer siden marts 2015.

Og markedet? Ja det har foreløbig taget stille og roligt imod den nye regering. Hvis Portugal kan overbevise EU om, at kursen er kontrolleret og ansvarlig, bør det derfor være muligt at få lov at gennemføre politikken uden henstillinger og indgreb fra Trojkaen. ♦

PORTUGAL

Befolkning: Ca. 10,5 mio. (DK: ca. 5,5)

Areal: 92,212 km² (DK: 43.561)

BNP pr. indbygger i forhold til EU's gennemsnit (2014): 78%, DK: 124%

Stemmer i Ministerrådet: 12 (DK: 7)

Pladser i EU-Parlamentet: 21 (DK: 13)



Portugals historie

AF SVEN SKOVMAND

I Oldtiden blev Portugal som Spanien erobret af fønikere og romere. Romerne anlagde den havn ved byen Cale - Portus Cale - som kom til at give navn til både landet og byen Porto.

Portugal fik først egentlig selvstændighed i 1139, da Alfonso den Første fik paven til at oprette et ærkebispesæde i byen Braga. Herefter kaldte han sig konge.

Det meste af det nuværende Portugal var dengang besat af muslimer fra Nordafrika. Men ved en ihærdig militær indsats lykkedes det allerede i 1249 at erobre hele landet.

Spanske konger søgte gentagne gange at erobre Portugal, men portugiserne fik støtte af især England. I 1400-tallet satte sørøverprinsen Henrik Søfareren en række opdagelsesrejser i gang, som nåede et højdepunkt i 1500-tallet, hvor portugiserne fik kontrol med de vigtige krydderier i det nuværende Indonesien.

Portugiserne fik også kontrol med Brasilien, da paven i 1494 i Tordesillas-traktaten fik delt Latinamerika mellem Spanien og Portugal.

Men i 1580 kom Portugal under Spanien, der var i krig med Holland. Og hollænderne erobrede nu alle de asiatiske besiddelser. I Afrika beholdt portugiserne dog kolonierne Angola, Mocambique og Guinea Bissau.

Fra 1926 til 1974 var Portugal et militært diktatur, der blev ledet af den økonomiske professor Salazar. Men landets økonomi blev ødelagt af krige mod frihedsbevægelser i kolonierne. I 1974 blev Salazar afsat af en gruppe utilfredse officerer i "Nellike-revolutionen", der gav kolonierne frihed.

Oprøret banede vej for, at Portugal fik et demokrati. I 1986 blev landet medlem af EU. ♦

SKOVMANDS NOTATER



»EU-beslutning slår tusinder ihjel«

En EU-beslutning om at tillade dieslbiler at udlede dobbelt så meget kvælstof, som de må efter reglerne, svarer til at slå flere tusinde mennesker ihjel.

Så barsk udtrykker kommentator Wolfgang Münchau sig i indlægget »Europe's single market is a cosy corporate club« i Financial Times den 9. november 2015.

Indlægget bygger på EU's beslutning om fra 2017 at måle bilernes udslip under kørsel, så firmaerne ikke længere kan snyde, som især VW har gjort. Men da stort set ingen dieslbiler kan klare de krav, som EU opstillede i 2007, vil man tillade en dobbelt så stor udledning som den, man dengang vedtog.

Det viser i hvilken grad, hensynet til snævre interesser fra en industri i EU tilsidesætter alt andet, skriver Wolfgang Münchau.

Israel fornærmet over EU-mærkat

EU har nu klart meddelt, at man går imod de israelske bosættelser, og man har derfor godkendt mærkater, der kan fortælle forbrugerne, at varer er fra de besatte områder. De skal bruges af alle medlemslande.

Denne beslutning har fortørnet den israelske statsminister Benjamin Netanyahu, som nu har meddelt, at beslutningen vil skade EU's rolle som fredsmægler. Det skriver Jyllands-Posten den 30. november i artiklen »Mærkat stopper EU's rolle som fredsmægler«.

I praksis får den israelske vrede ingen betydning, da landet under Netanyahu ikke har taget hensyn til EU's henstillinger. Ja, man har endog nedrevet huse, som EU har bygget til palæstinenserne.

Finland har økonomiske problemer

Den finske økonomi har store problemer, oplyser Jyllands-Posten den 18. november i artiklen »Dyster diagnose for Europas syge mand«.

Fra 2014 og til 2015 er det finske brutonationalprodukt faldet med 0,7 procent, hvilket er ringere endnu end udviklingen i Grækenland. Og store lønstigninger har svækket konkurrenceevnen, hvad der har fået den finske eksport til at falde 10 procent siden finanskrisen i 2008.

Paavo Väyrynen, der er medlem af EU-Parlamentet, har startet en indsamling af underskrifter for at få drøftet en udmeldelse af euroen i det finske parlament. Han påpeger, at Sverige siden 2008 har haft en fremgang på otte procent, mens Finland i samme periode har haft en tilbagegang på seks procent. Det skyldes efter hans mening alene, at Sverige i modsætning til Finland står uden for euroen.

Tomat bliver patenteret

Ifølge september-nummeret af bladet 'Global Økologi' har Det Europæiske Patentkontor EPO ladet firmaet Syngenta få patent på en tomat, som skal have mere smag, farve og duft end sædvanlige tomater. Det står i artiklen »Stop EPO's lovstridige patentering af liv«.

Ifølge europæisk patentlovgivning kan man ikke tage patent på forædling af planter og dyr. Derfor kræver miljøorganisationen NOAH, at den danske regering tager sagen op i EPO's administrative råd, og at man i samarbejde med andre lande får standset EPO's ulovlige praksis. Den har allerede været kritiseret af regeringerne i Holland og Tyskland.

Vestager i krig mod Holland og Luxembourg

Den 21. oktober meddelte den danske kommissær Margrethe Vestager, at hun vil kræve af Holland og Luxembourg, at de opkræver fuld skat af de internationale firmaer Starbucks og FIAT. Det fortæller Berlingske den 22. oktober i artiklen »Skattesager sender Vestager ind i politisk minefelt«.

Baggrunden er, at de to firmaer næsten ikke betaler skat i de to lande - og heller ikke i de andre lande, hvor de tjener deres penge. Det har indtil nu sparet dem for mellem 150 og 225 millioner kroner, hvad der giver dem en helt urimelig fordel i forhold til konkurrenterne.

Også McDonald's er i søgelyset. Det oplyser Politiken den 4. december i artiklen »McDonald's fik lavet en dobbelt Lux«.

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter



Årets julegaver – skal de smølfes?

Skæmtesmølfen har overtaget styret i smølfelandsbyen og kalder sig nu "leder af blå blok". Men han har indtil videre været mindre heldig med sine julegaver. Ingen vil have dem.

Der kunne han lære noget af Putin, vurderer bagsidens politiske analytiker.

AF RASMUS NØRLEM SØRENSEN,
BAGSIDESMØLF

BAGSIDEN. Lars Løkke Rasmussen havde en fin gave til alle danskere. Allerede den 3. december fik han i samarbejde med Pando-ras Æske A/S serveret en flot pakke med politiblåt gavepapir og EU-gult gavebånd. Hele 22 retsakter og en lovning på en ny folkeafstemning om asyl lå der efter sigende i æsken.

Der var dog et flertal af danskerne, eller i hvert fald dem, der kiggede nærmere på pakken, der havde læst lige lovlig meget om "Skæmtesmølfen" (ham med gaverne, der eksploderer, red.) – og derfor ikke var meget for at åbne gaven. Måske fordi det kostede suveræniteten, der skulle deponeres bag en offentlighedslov, hvis man ville have pakken. Pakken kunne for øvrigt ikke byttes eller returneres, hvis den først var åbnet.

Den største modstand mod julegaven, der blev kendt under navnet "tilvalgsordningen", meldte sig i den blå del af befolkningen, der definerede nej'et. Der lød flertallet næsten ligesom gnaven-smølfen, da de udbrød: »Vi kan ikke fordrage politikersmølfen.«

Teltlejr som gave

Men det var ikke den eneste gave fra Skæmtesmølfen, der lige nu har overtaget rollen som leder af det blå folk. Sammen med campingpladsbestyrer Inger Støjsender fik de utaknemmelige mennesker fra Langbortistan – der har forladt deres ejerbolig og hjemland og nu vader rundt her i landet og ja, faktisk hele Europa – en hel stribe flotte, nye og næsten stormsikre telte. Lille henrivende Inger har dog ikke fået meget ros. Selv ikke efter hun lovede, at det kunne blive en familielejr, når de nye beboere har siddet bag blomsterkassen i campingstolen i kun tre år.

De eneste, der måske har et svagt punkt for Inger Støjsender, er de sorte smølfer, der i hele december gnæggende hoppede rundt i Frankrig, bed andre smølfer i halen, og forvandlede dem til nye sorte smølfer. Midt i december forlød det, at 29,4 pct. af de franske smølfer nu må antages at være blevet sorte.

Skæmtesmølfen slår til igen

Apropos sorte smølfer, så var den danske Tulle-smølf så letsindig at tage imod en gave fra "blå bloks leder". Nede i pakken lå noget, der lignede en finanslov. Og sådan en har Tulle-smølfen altid ønsket sig. Desværre viste det gamle ordsprog sig at holde: Én gang Skæmtesmølf, altid Skæmtesmølf. Det gik nemlig hverken værre eller bedre end at finanslovsjulegaven eksploderede i hovedet på Tulle-smølfen.

Bagsidens politiske analytiker, Ædesmølfen, vurderer at årets julegaver bør smølfes, og tilføjer: »Og så tror jeg alle involverede parter i december gaveræs kunne smølfes noget af Vladimir Putin. Han har fået fremstillet en chokoladeskulptur af sig selv og sin hund. I fuld størrelse. Det er noget, vælgerne kan lide!«



Rejs med DEO i 2016

Det er som en slags højskole på hjul, hvor vi bliver klogere på EU og de lande, vi er i EU sammen med.

Estland, Letland og Litauen

8 dages rejse gennem tre fascinerende og vidt forskellige hovedstæder. Afgang 6. maj og 2. sept. Pris: 6.800 kr.

Mazurien – Polen og Litauen

9 dages rejse med natur, historie, kultur og politik i Polen og Litauen. Afgang 16. september. Pris: 6.980 kr.

Strasbourg og Alsace

5 dages rejse med politik, historie, vin, EU og Europarådet. Afgang 1. oktober. Pris: 3.800 kr.

Bruxelles og EU

3 dages rejse til EUs magtcenter med debatter, politik og kultur. Afgang 2. april, 5. nov. og 26. nov. Pris: 1.980 kr.

LÆS MERE PÅ deo.dk

DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst